

SZAKVÉLEMÉNY

a szcientológia egyház által kínált auditálási szolgáltatásról és annak természetéről

BEVEZETÉS

Ez a szakvélemény azt vizsgálja, hogy a 2011. évi CCVI törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról (a továbbiakban: Ehtv.) 6. paragrafusában foglaltak értelmében vallási tevékenységnek tekinthető-e a Magyarországi Szcientológia Vallási Egyesület (a továbbiakban: „MSVE”), illetve az abból származtatott jogi személyek (a továbbiakban összefoglaló elnevezéssel leírva: „szcientológia szervezetek”) *auditálás* elnevezésű szolgáltatása; illetve hogy vizsgálhatja-e egy általa folytatott eljárás során ezt a kérdést állami, igazságszolgáltatási vagy rendvédelmi szerv.

A szakvéleményben többször is hivatkozom az 732/A/2005-14. ügyszámú, 2006. május 2-i dátumú adatvédelmi biztos állásfoglalásra (a továbbiakban: Állásfoglalás). Dr. Péterfalvi Attila adatvédelmi ombudsman igen alaposan utánajárt a szcientológia auditálás adatvédelmi és egyéb vonatkozásainak; következtetései, megállapításai a mai napig érvényesek a szcientológia gyakorlatára (hiszen az lényegét tekintve a mozgalmat alapító L. Ron Hubbard halála óta változatlan, ld. „Alapvető információk a szcientológia szervezetek működéséről” c. bekezdés).

Egy másik fontos forrás a Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszékének tanulmánya a szcientológiáról, mely *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon* címmel jelent meg 2011-ben, az L'Harmattan Kiadó gondozásában.

AZ ÁLLAMI SZERVEK HATÁSKÖRE

Az Állásfoglalásban dr. Péterfalvi Attila így írt erről a kérdésről:

„Az Alkotmány 60. § (3) bekezdése és a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban Lt.) 15. § (1) bekezdése kimondja az állam és az egyház szétválasztását. [Megjegyzés: az állam és az egyház szétválasztásáról ugyanígy rendelkezik Magyarország Alaptörvényének VII. cikk 3. bekezdése, valamint az Ehtv. preambuluma – a szerk.]

Az elválasztás elvéből következik, hogy az állam nem avatkozik bele az egyházak belső ügyeibe és nem foglalhat állást hitbéli igazságok kérdésében. Az államnak tehát tartalmi kérdésekben az egyház önértelmezésére kell hagyatkoznia, a vallásról és az egyházzal csak elvont, minden vallásra vagy egyházra egyaránt alkalmazható keretszabályokat alkothat. Az állam semlegessége nem tértelenséget jelent, az államnak számos kötelezettsége van a vallásszabadsághoz való joggal kapcsolatosan, ezek között az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy gondoskodnia kell más alapvető jogok védelméről a vallásszabadsággal szemben is [4/1993. (II. 12.) AB határozat].

Az állam intézményvédelmi kötelezettségét az alapjogok összhangjának megteremtése érdekében az Alkotmánybíróság 32/2003. (VI. 4.) határozata megerősíti. A testület határozatában kiemeli, hogy az egyházak önállóságának elismerése során az államnak más alapvető jogokra és köteleességekre

figyelemmel kell lennie. Ezért az állam és egyház elválasztásának elvében foglalt egyházi önkormányzati jogot más, az Alkotmányban a természetes személyek számára biztosított alapjogokkal összefüggésben kell értelmezni.

Az állam a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényben (a továbbiakban Avtv.) lefektetett garanciális szabályokkal a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog érvényesülése érdekében keretszabályozást alkotott, amelynek hatálya minden Magyar Köztársaság területén folytatott adatkezelésre és adatfeldolgozásra kiterjed, amely természetes személy adataira vonatkozik. Az Avtv. nem tartalmaz arra utaló kivételszabályt, hogy rendelkezéseitől megengedett az eltérés az egyházak hitéleti tevékenységgel összefüggő adatkezelései vonatkozásában. [Megjegyzés: ugyanez a megállapítás érvényes a jelenleg érvényben lévő adatvédelmi szabályozásra is; a 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (a továbbiakban: Infotv.) nem rendelkezik külön a vallási közösségek adatkezeléséről – a szerk.]”

A VALLÁSI TEVÉKENYSÉG

A vallási tevékenység meghatározása

Az Ehtv. 6. § (3) bekezdése szerint ez minősül vallási tevékenységnek:

A vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

A jogalkalmazó szerint a szcientológia, mint filozófia egésze megfelel ennek a meghatározásnak, mivel 2012.09.28-én a Fővárosi Törvényszék 01-02-0000040 szám alatt nyilvántartásba vette az MSVE-t.

Ezzel nem kívánok vitába szállni, viszont azzal érvelnék, hogy a szcientológia szervezetek bizonyos tevékenységei az Ehtv. értelmében nem tekinthetők vallási tevékenységnek.

Mi nem minősül vallási tevékenységnek

Az Ehtv. 6. § (4) bekezdése szabályozza, hogy önmagában mi nem minősül vallási tevékenységnek. Ezen lista b), c), d) és n) pontjai azok, amelyekkel kapcsolatban a szcientológia szervezetek által kínált *auditálás* elnevezésű szolgáltatást vizsgálja ez a szakvélemény.

Ezek konkrétan a következők (a törvény szövegéből kiemelve):

b) a pszichikai vagy parapszichikai,

c) a gyógyászati,

d) a gazdasági-vállalkozási

n) a hitéleti tevékenységhez szükségesen túlmenő adatkezelési tevékenység

A b) pontban foglaltak pontos meghatározása érdekében a Magyar Értelmező Kéziszótárhoz¹ fordulunk, mely szerint a "pszichika" a lélektan, azaz a lelki jelenségekkel foglalkozó tudomány másik elnevezése, mely szótár a lelki jelenségeket így határozza meg: „az emlékezés, képzelet, értelem stb. folyamatainak összefüggő egésze, az ember belső valósága”. A parapszichika pedig a *para-* előtag általánosan elfogadott jelentése alapján (valamin túl) a lélektan határterületeit vizsgálja – azokat a lelki jelenségeket és kölcsönhatásokat, melyek működési mechanizmusa, illetve közvetítő eleme ma még ismeretlen.

ALAPVETŐ INFORMÁCIÓK

A szcientológia szervezetek működési mintája

Hasonlóan a világ összes többi szcientológia szervezetéhez, a szcientológiát Magyarországon képviselő szervezeteik működését teljes mértékben L. Ron Hubbard tanításai és írásai határozzák meg. A szcientológia módszereinek összeségét „technológia” elnevezéssel illetik (ezért is nevezik a szcientológiát *de facto* irányító szervezetet Vallási Technológiai Központnak (Religious Technology Center) nevezik, és ennek elnöke (David Miscavige) jelenleg a szcientológia vallás első számú vezetője.²

Bár L. Ron Hubbard 1986. január 24-én meghalt, a szcientológia által is elfogadott és elismert Urbano Alonso Galan vallástudós szerint: „A szcientológia L. Ron Hubbard munkáin alapul. A szcientológusok a vallás írásainak egyedüli forrásaként a filozófus és humanitárius L. Ron Hubbard munkáit és kutatásait ismerik el.”³

A 2011-es vallástudományi tanulmány így ír erről:

„Amint fentebb már említettük, a szcientológia minden lényegi tanítása Hubbard műveiben foglaltatik, vagy arra közvetlenül visszavezethető. A szcientológusok személyesen is és maga a szervezet is a legszigorúbban ragaszkodik ehhez az eredeti tanításhoz, egészen a szó szerintenségig menően.”⁴

Ezt azért tartottam fontosnak kiemelni az elején, hogy egyértelművé tegyem ezt a szabályt: a szcientológia szervezetek valamennyi tevékenységét továbbra is kizárólag L. Ron Hubbard életműve és szabályrendszere határozza meg, tehát az ő irányelveit és előírásait kell elsősorban tanulmányozni az egyház tevékenységeinek elemzésekor.

Az „auditálás” alapvető meghatározása

Az *auditálás* a szcientológia szervezetekben elérhető egyik fő szolgáltatástípus (a másik a szcientológia egy-egy részét feldolgozó tanfolyamok). Egyfajta precíz menetrend alapján folytatott

¹ Magyar Értelmező Kéziszótár (második, változatlan kiadás) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.

² A szcientológia egyház hivatalos weboldala: <http://www.szcientologia.org.hu/david-miscavige.html> (utolsó elérés: 2015.07.28.)

³ Urbano Alonso Galan: Egy igazi vallás, Magyarországi Szcientológia Egyház, 2001

⁴ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 93. oldal

terápia ez, mely során az *auditor* (terapeuta) és a páciense az auditorok munkáját irányító *esetfelügyelő* instrukciói alapján igyekeznek a páciens lelki problémáit megoldani.

A szcientológia egyház hivatalos weboldala⁵ így foglalja össze az auditálás fő vonásait:

„Az auditálás során processzeket alkalmaznak – az auditor által feltett pontos kérdés- vagy utasítás-sorozatokat, amelyek segítenek a személynek abban, hogy megtalálja a lelki gyötrelem területeit, rájöjjön dolgokra önmagával kapcsolatban, és javítson az állapotán.

...

Amikor egy eljárás pontosan meghatározott célját eléri, akkor befejezik az eljárást, és ezután egy másikat lehet használni, hogy a személy életének egy másik részét vegyék célba.

...

Az auditálás technológiájában nincs semmilyen változó, nincsenek véletlenszerű eredmények vagy ötletszerű alkalmazások. Az auditálás nem olyan alkalom, amikor ködös, szabad asszociációkkal foglalkoznak.”

L. Ron Hubbard így definiálta az auditálást:

„Az auditálás pontos meghatározása: az a tevékenység, hogy a preclearnek [a szcientológia szolgáltatásait igénybe vevő személy – a szerk.] felteszünk egy kérdést (amit képes megérteni és megválaszolni), a kérdésre választ kapunk és nyugtázzuk a választ.”⁶

Mind az egyház saját megfogalmazásából is kitűnik, valójában egy pontosan leszabályozott terápiás folyamatról van szó, melynek célja lelki gyötrelmek kezelése.

Az auditálás elérhetősége az egyházon belül

A szcientológia szervezetek pontosan meghatározott szolgáltatásként árulják az auditálást. Hasonlóan a praktizáló terapeutákhoz, idő alapú számlázást használnak – az auditálás értékesítése 12,5 órás blokkokban (ún. intenzívekben) történik, nagy tételben pedig kedvezményt adnak⁷.

Kétféle típusú auditálást kínálnak a szcientológia szervezetek: a dianetika és a szcientológia auditálást.

⁵ <http://www.szcientologia.org.hu/faq/scientology-and-dianetics-auditing/what-is-auditing.html> (utolsó elérés: 2015.07.28.)

⁶ L. Ron Hubbard, 1978. július 15-i bulletin, (magyar változat forrása: Akadémia 0-s szint, New Era Publications, 2000)

⁷ L. Ron Hubbard, 1979. március 21-i irányelv, címe: „Sliding Scale of Pricing”.

A DIANETIKA („ELSŐ KÖNYV”) AUDITÁLÁS

A dianetika auditálás részletes jellemzése

A dianetika auditálás pontos leírását és menetét L. Ron Hubbard 1950-ben megjelent *Dianetika: A szellemi egészség modern tudománya* c. könyve tartalmazza. A módszer sok hasonlóságot mutat a pszichoanalízissel. Ez nem véletlen, hiszen Hubbard (követve az Egyesült Államok haditengerészetében szolgáló édesapját) utazásai során 1923-ban találkozott a témában jártas Joseph „Kígyó” Thompson parancsnokkal, akitől elsajátította a pszichoanalízis alapjait.⁸

Hubbard szerint minden lelki problémát az okoz, amikor kisebb-nagyobb mértékben az elme tudatalatti része (reaktív elmének nevezi) irányítja cselekedeteinket. Ez a reaktív elme olyan múltbeli eseményekből áll, amelyek fájdalmat és öntudatlanságot tartalmaznak (ezeket engramoknak nevezte el a szerző), és az ezek során rögzített, elhangzó szavak hipnotikus parancsként funkcionálnak.

A dianetika auditálás célja ennek a reaktív elmének a törlése. Hubbard szerint a folyamat végső eredménye az úgynevezett „Clear” (tisztá) állapot, melynek elérésekor – szintén Hubbard szerint – az illető teljes racionálisan viselkedő emberré és teljes mértékben önmagává válik, megszabadulva a alapszemélyiségéhez nem tartozó személyiségjegyeitől.

A bevezetőben említett, a szcientológiát vizsgáló 2011-ben tanulmány is arra a következtetésre jutott, hogy az auditálás egy terápiás módszer:

„Az ember az ún. reaktív elme miatt számos mentális és pszichoszomatikus traumában szenved. Ez az elme egyfajta memóriatárban őrzi a rossz emlékeket, az ún. engramokat. A dianetika ígérete az, hogy a benn foglalt terápia révén az ember megszabadulhat ezektől az engramoktól. A terápia módszere az ún. auditálás.”⁹

A Clear állapottal kapcsolatos ellentmondásokra is rávilágítottak:

„Hubbard ekkoriban [1950-ben] azt vizionálta, hogy a tiszta állapot viszonylag gyorsan elérhető, ám végül az első hivatalos »clear« személyt csupán 1966-ban mutatták be. Ennek oka Hubbard 1950-es sikertelen kísérlete volt, amikor egy általa »clear«-ként bemutatott nő megbukott egy egyszerű memóriateszten.”¹⁰

A dianetika alkalmazását a tanulmány szerint maguk a szcientológusok sem tartják vallási, egyházi tevékenységnek (ez a megállapítás a vezető szcientológusokkal készített interjúk összegzésében szerepel):

„A Dianetikát a szcientológusok nem tartják vallási természetű műnek, mert az elmével foglalkozik. Sokakra azért is volt nagy hatással, mert tudományosnak, mérnöki vagy orvostudományi pontossággal leírt, adatgazdag alkotásnak ismerték meg. A szcientológia Hubbard örökén folyamatosan hangsúlyozza, hogy téziseit, okfejtéseit és technikáit nem vallásos hittel kell megközelíteni, és nem is valamilyen emberi tekintéllyel szembeni bizalom alapján, hanem a

⁸ Russell Miller: Arcátlan messiás, 32. oldal (2009-es magyar kiadás)

⁹ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 89. oldal

¹⁰ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 80. oldal

hasznosságáról és a működéséről való meggyőződés alapján kell hitelt szavazni neki. Ebben az alapállásban a racionalitás és a vallási hozzáállás inkább szemben áll egymással.”¹¹

Minden dianetika auditálási ülés az alábbi 10 lépés végrehajtásából áll.¹²

1. Tudatjuk a pácienssel, hogy mindennek tudatában lesz, ami történni fog az ülés során.

Az auditor és a páciens egymással szemben ülnek. Az első lépés megnyugtatni a páciensről, hogy mindenről tudni fog és mindenre emlékezni fog és ha valami nem tetszik neki, akkor visszaléphet.

2. A páciens becsukja a szemét.

3. A „törlő” beiktatása.

A pácienssel tudatni kell, hogy amikor az auditor kimondja a „törölve” szót, akkor minden, a terápiás ülés alatt elhangzott auditori utasítás vagy szuggesztívó érvényét veszti. (Ez Hubbard szerint azért van, hogy akaratlanul ne hipnotizálja a páciens az auditor.)

4. Az auditor visszaküldi a páciens a múltjába.

Az auditor ezt mondja: „Találni fogunk egy eseményt az életedben, amelyre pontosan emlékszel. Aztán többször is végigmész azon a pillanatokon, amikor megtörtént, és így redukáljuk annak hatását.” Ezután ezt mondja: „Találj egy eseményt, amellyel kényelmesen szembe tudsz nézni.” Amikor ez megvan, akkor azt mondja az auditor: „Menj az esemény elejére.”

5. Az auditor a pácienssel együtt dolgozva minél többet kiderít az eseményről.

Itt az a fontos, hogy úgy számoljon be a páciens az incidensről, mintha most történe a jelenben.

6. Az esemény [jelenre gyakorolt hatásának] redukálása és a következő eseménye megkeresése.

Újra és újra el kell mondatni a pácienssel az eseményt, szükség esetén további kérdések feltételével segíteni (pld. mit látsz?, mit hallasz?). Ezt addig kell csinálni, amit a páciens meg nem vidámodik az eseménnyel kapcsolatban.

Ezt követően keresni kell egy újabb olyan eseményt, amellyel kényelmesen szembe tud nézni a páciens és végigcsinálni ugyanezt a procedúrát. MEGJEGYZÉS: Amennyiben az ismételt elmondások ellenére sem tud a páciens új információkat mondani az eseményekről, és nem lesz vidám azzal kapcsolatban, akkor meg kell kérdezni, hogy van-e olyan korábbi esemény, amely hasonló ehhez? Ha igen, akkor azt a fentiekben leírt módon kell redukálni.

Ezt addig kell csinálni, amíg le nem jár az ülésre szánt idő.

¹¹ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 124. oldal

¹² L. Ron Hubbard: *Dianetika – A szellemi egészség modern tudománya*

7. A páciens visszahozása a jelenbe.

Az auditor szól a páciensnek, hogy jönnön vissza a jelen időbe.

8. Ellenőrizni kell, hogy a jelenben van-e a páciens.

9. A „törlő” szó kimondása (ld. 3. pont)

10. A páciens környezettudatának helyreállítása.

Az auditor ezt mondja: „Amikor öttől egyig elszámolok és csettintek egyet az ujjammal, akkor ébernek fogod érezni magad. Öt, négy, három, kettő, egy.” (csettintés)

Egyházi tevékenység-e a dianetika auditálás?

Mint a fentiekből kiderül, a dianetika auditálás egy terápiás célzatú pszichikai tevékenység, melyet idő alapú számlázással értékesítenek gazdasági-vállalkozási tevékenység keretében, és így az Ehtv 6. § (4) bekezdésében foglaltak alapján nem tekinthető egyházi tevékenységnek.

Fontosnak tartom még egyszer hangsúlyozni azt, hogy a *Dianetika* könyv először 1950-ben jelent meg az Egyesült Államokban. Akkor még nem létezett a szcientológia tárgyköre, így az egyház sem, és a szerző a dianetikára a „szellemi egészség modern tudományaként” hivatkozott. Bár a szcientológia tárgyköre tartalmazza a dianetika alapelveit és elméleteit is, eredetileg nem volt vallási, egyházi tevékenység a dianetika auditálás, sem szóhasználatát, sem gyakorlatát illetően.

A SZCIENTOLÓGIA AUDITÁLÁS

A szcientológia auditálás részletes jellemzése

Kialakulása a dianetika auditálásból

A bevezetőben említett tanulmányból idézve:

„1955-ben nonprofit társaságként Washington D.C.-ben ő maga alapította meg a Szcientológia Alapító Egyházat, melynek célja az operatív thetánok kitermelése volt. Az operatív thetánok, akik olyan »clear«-ek voltak, akik teljesen tisztában voltak a saját létezésükkel, és anyag, energia, tér, idő és gondolat felett léteznek. Az auditorokat átnevezték lelkészeknek, a helyi közösségeket misszióknak, az árakat fix felajánlásoknak és az elméleteket szent szövegeknek.”¹³

A szcientológusok első benyomásai a témával kapcsolatban

A bevezetőben említett 2011-es tanulmány ezt a megállapítást teszi a vezető szcientológusokkal készített interjúk összefoglalása során:

„A szcientológia vallási természetének tudomásulvétele a szervezet ideológiáját egyre inkább megismerő tagok számára nem tartozik a kezdeti evidenciák közé. Éppen ellenkezőleg, kezdetben az előadások és a könyvek tanulmányozásának semmi kapcsolata nincsen vallásokkal vagy vallásossággal. Többen is említették, hogy amikor először hallottak arról, hogy a szcientológia vallás lenne, akkor meghökkentőnek, akár visszatetszőnek is tekintették az információt.

[...]

Mindazonáltal a válaszokból nem rajzolódott ki behatóbb, árnyaltabb, konkrétumokat is felsoroló kép arról, hogy voltaképpen mi is a szcientológia élő tanítása a vallásokról, és milyen értelemben tekinti magát vallásnak.”¹⁴

Azonos cél

A tevékenység célja változatlanul terápiás. A szcientológia végső ígérete a pontosabb nem definiált „teljes szellemi szabadság”, melyhez egyfajta lépcsőfokokként elképzelhető ún. „fokozatok” és „szintek” vezetnek.

Ezen szintek mindegyike valamiféle általános problémát hivatott kezelni (kommunikációs nehézségek, fixa ideák, múltbeli elszenvedett sérelmek jelenre gyakorolt hatása, általunk elkövetett rossz cselekedetek következményei, stressz, problémamegoldó képesség stb.).

Ezek összesége adja ki a „Híd a szellemi szabadsághoz” elnevezésű táblázatot, melynek (az első kivételével) valamennyi lépését szcientológia auditálással lehet megtenni.

Minden egyes fokozathoz tartozik egy ún. zárójelenség, melyet elérését nem a szcientológia szervezetek állapítják meg, hanem az egyénnek kell kijelentenie a megfelelő mennyiségű

¹³ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 83. oldal

¹⁴ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 123. oldal

szcientológia auditálásban van részvétel után, elismernie ennek megvalósulását. Vázlatosan így néz ki a szcientológia „Hídja”.¹⁵

- Méregtelenítő Program
- különféle előkészítő auditálási lépések
- a „Fokozatok” – római számokkal ellátva: 0,I,II,III,IV és V; a 0-ás fokozat zárójelensége pld. az, hogy szabadon képes bárkivel kommunikálni bármiről. Ezen a ponton meg kell jegyezzük, hogy a dianetika auditálás is része ezen fokozatoknak; ezen auditálástípus 1978-as, modernizált változata az ötödik fokozat – integrálhatósága is igazolja a szcientológia auditálás terápiás jellegét.
- a „Clear” állapot (nagyjából ugyanaz, amit még 1950-ben L. Ron Hubbard a Dianetika könyvben leírt)
- OT-szintek (ezek „bizalmas”, „üzleti titokként” értelmezett szcientológia auditálási lépések, melyek során állítólag természetfelettinek tekintett képességekre tesznek szert az ügyfelek)

Eltérések

A szcientológia auditálás azonban több szempontból jelentősen eltér a fentiekben jellemzett dianetika auditálástól.

A legfontosabb, a szakvéleményhez és az Ehtv. értelmezéséhez releváns különbségek:

1) Az e-méter használata

Az auditor egy bőrellenállásmérőt is használ munkája segítésére, az úgynevezett elektropszichométert, vagy rövid nevén e-métert.

Ennek működéséről a következőképpen nyilatkozott dr. Péterfalvi Attila az Állásfogalásban:

„Az auditálás maga egy kommunikációs folyamat, melyben az Egyház lelkésze különféle kérdéseket tesz fel az egyénnek, aki választ ad ezekre és a lelkész nyugtázza a válaszokat. Minden egyes kérdésnek van egy mentális vetülete, amely a testben fiziológiai változást (bőrellenállás változást) okoz. Az e-méter a mentális állapotot és az egyén mentális állapotának a változását méri, és egy megfelelő képesítéssel rendelkező személy (lelkész) az e-méter által mért fiziológiai adatokból következtet az egyén pszichés, mentális állapotára, különösen egy lelki természetű probléma, konfliktus léteire. Az auditálás kommunikációs folyamatából tehát az egyénre vonatkozóan olyan ismeret bontakozik ki, amely az élete eseményeinek illetve magánszférájának egy-egy érzelmi töltöttséggel bíró területére világítanak rá. Az e-méter ebben a kommunikációs folyamatban pro és kontra megerősíti a kérdésfeltevésre adott választ.

Az e-méter és az auditálás kérdésfeltevései együtt szolgáltatnak az egyénre vonatkozóan személyes adatokat, mert ezeknek az adatoknak egy részét az egyén közvetlenül maga szolgáltatja a kérdésre adott válaszával, másik részét pedig az e-méter szolgáltatja az Egyház képzett lelkésze számára. Az e-méter által közvetített ismeretek a lelki sérülések egyénre jellemző területei és ezek sok esetben az egyén előtt is ismeretlenek.

A következtetések az egyénre vonatkozó személyes adatok.”

¹⁵ A Híd a Teljes Szabadsághoz, Nemzetközi Szcientológia Egyház

2) Az ülésen elhangzottak és az e-méter jelzéseinek írásos formában történő rögzítése

A szcientológia auditálás adminisztrációs szabályai megkövetelik az auditortól, hogy végigjegyeztesse az üléseket és valamennyi lényeges momentumot írásban rögzítsen. L. Ron Hubbard így fogalmaz:

„Az auditor-munkalapnak ... az ülés elejétől a végéig végzett folyamatos feljegyzésnek kell lennie.

...

Az Esetfelügyelőnek [az auditorok munkáját felügyelő tisztviselő a szcientológia szervezetekben – a szerk.], amikor átnézi a munkalapokat, látnia kell, hogy az auditor mit csinált, mit mutatott az e-méter, továbbá azokat a kulcsfontosságú dolgokat, amiket a pc tett vagy mondott, és hogy hogyan zajlott az ülés. Ez az ülés folyamatos feljegyzése.”¹⁶

3) Az előző pontban leírtakból fakadó adatkezelési tevékenység

Az Infotv. 3. § 10. pontja az adatkezelés következő definícióját adja. Adatkezelés: *„az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése”*

Az Állásfoglalás megállapításai szerint:

„Az auditáláson szerzett ismeretekről feljegyzés készítése a személyes adatok adathordozóra vitelét illetve annak rögzítését jelenti. Az adatok ilyen rögzítése, az egyénről vezetett dossziéban történő tárolása, és felhasználása adatkezelésnek minősül, ezért az Avtv. szabályait alkalmazni kell.

Az Avtv. szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Az auditáláson és az e-méter használatával felvett, majd kezelt adatok kezelésének jogalapja az érintett hozzájárulása [Avtv. 3. § (1) a) pont].”

[Megjegyzés: az Avtv.-t felváltó Infotv. 5. § (1) a) pontja ugyanígy rendelkezik.]

Dr. Péterfalvi Attila vizsgálta a célhoz kötöttség kérdését is:

„Minden adatkezelésnek lényeges garanciája a célhoz kötöttség. Az adatvédelmi törvény értelmében személyes adatot kezelni valamely jog gyakorlása vagy kötelezettség teljesítése érdekében lehet [Avtv. 5. § (1) bekezdés].”

[Megjegyzés: az Avtv.-t felváltó Infotv. 4. § (1) bekezdése ugyanígy rendelkezik.]

„Az auditálással kapcsolatosan felvett adatok kezelésének célja vallási természetű. Az Egyház tájékoztatása szerint az egyén megtisztulását és megvilágosodását szolgálja.

¹⁶ L. Ron Hubbard, 1987. november 6-i bulletin, címe: Auditori Admin-sorozat 14. – Munkalapok (magyar változat forrása: Akadémia 0-s szint, New Era Publications, 2000)

Az Egyház a hívők és az egyházzal rendszeres kapcsolatban álló személyek adatai kezelésének célját előre és pontosan köteles definiálni, továbbá az adatkezelésre csak jogszerű cél érdekében kerülhet sor.

Az 15/1991. (IV. 13.) AB határozat hangsúlyozza, hogy az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ez azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelűen rögzített célnak. Az adatfeldolgozás célját úgy kell az érintettel közölni, hogy az megítélhesse az adatfeldolgozás hatását jogaira, és megalapozottan dönthessen az adat kiadásáról; továbbá, hogy a céltól eltérő felhasználás esetén élhessen jogaival. A célhoz kötöttségből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, »készletre«, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és -tárolás alkotmányellenes.

A célhoz kötöttség a korlátja annak, hogy az auditáláson olyan adat feljegyzésre kerüljön, amely az Egyház által deklarált célon »túlterjeszkedik«.

4) Nagyobb a hangsúly a szolgáltatás árának előzetes megfizetésén

Az auditálási ülések előtti elvégzendő ellenőrzőlista LEGELSŐ lépése az, hogy az auditor ellenőrzi a páciens auditálásra tett befizetésének számláját.¹⁷ Ez azt a feltételezést erősíti, hogy maguk a szcientológia szervezetek is elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenységként tekintenek az auditálásra.

Legfontosabb, a szcientológia auditáláshoz kapcsolódó aggályok

1) Indokolatlannak minősülő adatgyűjtés

Az előzőekben kifejtett „célhoz kötöttség” elve leginkább a szcientológia auditálás egyik fontos válfaja, az ún. „konfessziók” (gyónások, gyóntatások) v. „biztonsági ellenőrzés” során sérül. Itt tulajdonképpen arról a speciális auditálási eljárásról van szó, melynek során az egyén által elkövetett rossz cselekedeteket és bűnöket deríti fel az auditor. A fentiekben említett II-es fokozat egésze ilyen vallatásokból áll, illetve számos egyéb fokozat előfeltétele és szerves része ilyen az auditálás ezen típusának végigcsinálása (azaz bűneink megvallása).¹⁸

Ezen speciális vallatási folyamat elnevezéseiről ezt írja a szcientológia alapítója:

„a biztonsági ellenőrzés, a tisztességprocesszing és a konfessziók mind pontosan ugyanaz az eljárás mód, és ezek alatt a címek alatt ezekkel a témákkal kapcsolatos bármelyik anyag felcserélhető”¹⁹.

¹⁷ L. Ron Hubbard, 1977. december 4-i bulletin, címe: Ellenőrzőlista az ülés és az e-méter előkészítéséhez (magyar változat forrása: Akadémia 0-s szint, New Era Publications, 2000)

¹⁸ *A Híd a Teljes Szabadsághoz, Nemzetközi Szcientológia Egyház*

¹⁹ L. Ron Hubbard, 1978. november 30-i bulletin, címe: Konfessziós eljárás mód (magyar változat forrása: Akadémia 0-s szint, New Era Publications, 2000)

A szcientológia szervezetek két típusát különböztetik meg az ilyen típusú vallatásoknak. Ezek KÉT MONDATBAN (a lelegején közölni kell a pácienssel, hogy „Most nem auditállak téged”, illetve a végén nem oldozza fel őt a megvallott bűnei alól) különböznek egymástól. Használatukról így rendelkezik a mai napig kötelező érvénnyel a szcientológia alapítója (ld. Alapvető információk c. rész):

„A »A Most nem auditállak téged« kijelentést csak akkor használjuk, amikor a konfessziót igazságszolgáltatási okokból végezzük. Egyébként az eljárás mód ugyanaz. (»Igazságszolgáltatási okok« -on azt értjük, amikor a személy visszautasítja, hogy töredelmes vallomást tegyen [...] és visszatart adatokat vagy bizonyítékokat.”

A HCO-konfesszióknak nevezett, igazságszolgáltatási okokból végzett konfesszió nem auditálás, és a napvilágra került adatokat a megfelelő hatóságoktól nem tartjuk vissza. Bármilyen más konfesszió auditálás, és bizalmasan kezeljük.

A HCO-konfesszió tényleges auditáló eljárás módjában nincs eltérés.

[...]

Amikor a konfessziót teljesen befejezték, a konfessziót levezető auditor a következő kijelentést használva közli a személlyel, hogy az épp most bevallott ártó tetteket és visszatartásokat [meg nem vallott bűnök – a szerk.] megbocsátotta neki:

»A rám ruházott hatalomnál fogva minden olyan ártó tettet és visszatartást, amelyet most teljes mértékben és őszintén elmondnál nekem, a Szcientológusok ezennel megbocsátják.«

[...]

A HCO-konfesszióknál nem tesszük meg ezt a kinyilatkoztatást.”²⁰

Első hallásra zűrzavarosnak tűnhet, ezért tisztázom a kérdést. A szcientológia alapítója megteremtette a technikailag auditálásnak nem minősülő, viszont *de facto* auditálás fogalmát a HCO-konfesszió elnevezésű eljárás bevezetésével. A HCO-konfessziót azért nem minősül Hubbard értelmezése szerint auditálásnak, mert a szcientológia szervezetekben bevezetett „gyónási titok” (erről lesz még szó a későbbiekben) intézménye nem vonatkozik rá. Még egyszer kiemelném, hogy Hubbard írásai szerint ugyanazon módszerrel zajlik ez a típusú vallatás is, mint a normál, gyónási titokkal védett konfesszió). Tehát tulajdonképpen egy hazugságvizsgálatra is alkalmas műszerrel vallatják ennek során az illetőt, bevallottan igazságszolgáltatási célokra.

Az eljárás mód részeként ezt is megjegyzi Hubbard:

„Ha biztonsági vizsgálat céljából csinálod, szerezd meg a pontos neveket, dátumokat, címeket, telefonszámokat és bármely más információt, amely szükség szerint segíthet az eset további kivizsgálásában.”²¹

A konfessziót adminisztráló auditor személyiségéről és elvárt hozzáállásáról ezt írja Hubbard:

²⁰ L. Ron Hubbard, 1978. november 30-i bulletin, címe: Konfessziós eljárás mód (magyar változat forrása: Akadémia 0-s szint, New Era Publications, 2000)

²¹ L. Ron Hubbard, 1978. november 30-i bulletin, címe: Konfessziós eljárás mód (magyar változat forrása: Akadémia 0-s szint, New Era Publications, 2000)

„A biztonsági ellenőr detektív. Azért van ott, hogy RÁJÖJÖN valamire. Minden tündi-bündi hozzáállás vagy szemérmes »Nincsenek visszatartásaid, ugye?«-féle megközelítés nyílegyenesen vezet a biztonsági ellenőr kudarcához.

A jó biztonsági ellenőrt alaposság, vájkálásra való hajlandóság és szemét gyanakvás jellemzi. Mikor a pc [preclear, azaz páciens – a szerk.] visszatartásának nyomában van, csak az e-métereinek hisz, és igen kevés más dolognak.”²²

Az ilyen típusú célhoz nem kötött, a hitéleti tevékenységhez nem szükséges adatgyűjtés egyértelműen megsérti az Infotv. és az Ehtv. fentiekben idézett, erre vonatkozó rendelkezéseit, továbbá nemzetbiztonsági kockázatokat is felvet, melyeket a következő pontban elemzek.

2) A szcientológia szervezetek auditálási tevékenységéhez fűződő nemzetbiztonsági kockázatok

Az előző pontban ismertetett HCO-konfessziók során megvallott bűnökről ún. tudomásjelentés készül. Ez olyan adathalmaznak minősül, amely bekerül az egyház központi adatbázisába is.

Az auditorok által írt, az auditálási ülés során tett vallomásokot összegző ilyen jelentéseket angolra fordítják és felviszik egy számítógépes programba. Ezt követően a szcientológia nemzetközi internetes magánhálózatán (VPN) keresztül a vallatott személy nevéhez kötve és a jelentésben szereplő adatokra utaló kulcsszavakkal ellátva (indexelve) továbbítják (feltöltik) a szcientológia európai (Koppenhága, Dánia) és nemzetközi (Los Angeles, USA) központi komputerizált adatrendszerébe.

A magyar tagok vallomásai potenciálisan nemzetbiztonsági kockázatot jelentő információkat is a szcientológia szervezetek tudomására juttathatnak, például ha ezen tagok a magyar politikai vagy gazdasági élet vezetőivel kapcsolatos terhelő, azok zsarolásra is felhasználható információkat osztanak meg.

További probléma, hogy ezen adatbázisokban egyszerűen, kulcsszavak alapján keresni lehet.

Kevés nyilvános dokumentum érhető el ezen adatfeldolgozásról, de a központi adatbázis létét megerősíti *A szcientológia parancsvonalai* c. kiadvány:

„Például léteznek olyan számítógépes programok, amelyek tárolják és kulcsszavak szerint kereshetővé teszik a szervezetekből küldött jelentéseket és adatokat.”²³

A 2011-es tanulmány így fogalmaz erről:

„Az intenzív megfigyelés kívülre mutató területe a különböző állami szervek tevékenységéről és befolyásos magánszemélyekről folytatott adatgyűjtés annak érdekében, hogy a szcientológia megvédje magát a lehetséges intézményi szintű, hivatalos testületek által kezdeményezett támadásoktól, illetve felkészülve fogadhassa azokat. A szervezet nemzetközi elemzői rámutatnak, hogy maga az alapító helyezte el a szervezet működési elvei közé kitüntetett helyen a külső

²² L. Ron Hubbard, 1984. november 8-i bulletin, címe: A biztonsági ellenőr beingnesse [szakszó, jelentése pontos szerepe, felvett magatartási formája] (magyar változat forrása: Akadémia 0-s szint, New Era Publications, 2000)

²³ The Command Channels of Scientology, Church of Scientology International, 1989

támadásokkal kapcsolatos kiemelt érzékenységet, amit némelyek egyenesen patológiás fóbiának minősítenek. Magyarország vonatkozásában nem kerültek napvilágra olyan adatgyűjtési sikerek, melyek révén a szervezet hazai részlegei hozzájutottak volna államtitoknak minősített információkhoz. Ilyen esetek ismertek azonban Amerikában, amelyek bizonyos mértékben érthetővé teszik számos európai ország kormányzati intézkedéseit, melyekkel a szervezet ténykedését megfigyelés alatt tartják. Magyarországon is ezt teszi az Alkotmányvédelmi Hivatal, ami jelentéseiből kitűnik.”²⁴

3) A „gyónási titok” intézményének értelmezése és gyakorlata

Ezen alapelv alkalmazásáról egy, az USA-ban folyamatban lévő peres eljárás (Laura DeCrescenzo vs. Church of Scientology International) keretében nyilatkozott a Nemzetközi Szciantológia Egyház képviselője.²⁵

Ezen nyilatkozat szerint az auditálási ülésekről készült, az azok során rögzített adatokat tartalmazó dossziékhoz az auditor, az auditor munkáját felügyelő tisztviselő [az ún. „esetfelügyelő”], valamint minden, „lelkésznek” minősített munkatárs hozzáfér.

Laura DeCrescenzo esetén (aki a szciantológia egyház nemzetközi központjában munkatársa volt) az auditálási dossziéihez hozzáférő személyek száma a szciantológia egyház szerint 259 (kettőszázötvenkilenc) volt. A nyilatkozatuk alapján természetesen mind a 259 személy lelkész volt, és természetesen teljesen bizalmasan kezelte a dossziékban található adatokat.

Személyes tapasztalataim is nyilatkozhatok arról, hogy hasonló nagyságrendű volt Magyarországon is azon személyek száma, akik ezen dossziékhoz hozzáférhettek és hozzáfértek.

A szciantológia így definiálja a lelkész fogalmát:

„Mint sok más vallásnak, a Szciantológia Egyháznak is vannak lelkészei, akik az egyháztagoknak Szciantológia vallási szolgáltatásokat nyújtanak. Úgy lesz valakiből Szciantológia lelkész, hogy elvégez egy előírt képzési programot. Minden Szciantológia auditortól elvárás, hogy felszentelt lelkésszé váljon.”²⁶

Ez az „előírt képzési program” egy lelkésztanfolyamból áll, mely van két előfeltétele: 1) A tanulás alapvető kézikönyve tanfolyam elvégzése (egy, a szciantológia hivatalos engedélyével rendelkező oktató szerint ennek elvégzéséhez kb. 30 óra tanulás szükséges)²⁷, 2) egy tetszőleges szciantológia tanfolyam elvégzése (melyek közül számos olyan létezik, amely pár nap alatt elvégezhető). A hivatalos ellenőrzőlapja alapján maga a lelkésztanfolyam 2 hét alatt elvégezhető részidőben.²⁸

²⁴ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szciantológia Magyarországon*, 155. oldal

²⁵ Petíció Kalifornia Állam Legfelső Bíróságához, ügyszám: S210314

²⁶ <http://www.szciantologia.org.hu/fag/scientology-ministers/why-scientology-ministers-and-how-does-one-become-scientology-minister.html> [utolsó hozzáférés: 2015.08.04.]

²⁷ <http://www.oktatas.ws/tanulas.html> [utolsó hozzáférés: 2015.08.04.]

²⁸ L. Ron Hubbard, 1980. január 10-i irányelvi levél, címe: Ministerial Course Checksheet [A lelkészi tanfolyam ellenőrzőlapja]

Tehát a rendelkezésre álló információk alapján 3 egyszerű tanfolyam elvégzésével és az alkalmassági feltételek teljesülése esetén kb. 1 hónap alatt a szcientológia felszentelt lelkésze lehet valaki, és betekintést nyerhet a mozgalom valamennyi ügyfelének legféltehetőbb titkait tartalmazó dossziékba, amely pld. a katolikus egyház közismert gyakorlatával összevetve (ahol egyetlen ember, a gyóntatást végző pap ismeri csak meg a titkot és semmit nem rögzítenek adathordozóra) ismételtén súlyos adatvédelmi aggályokat vet fel.

A teljesség kedvéért ezen alkalmassági feltételek²⁹ a következők:

(1) Rendelkeznie kell egy szcientológia tanfolyam elvégzését igazoló, érvényesített bizonyítvánnyal.

(2) Kívülről és szó szerint kell tudnia az egyház hitvallását.

(3) Képesnek kell lennie a különféle ceremóniák levezetésére.

(4) Sikeres vizsgát kell tennie a világvallásokat bemutató könyvből.

(5) Ismernie kell János evangéliumát.

(6) Jó és erkölcsös jellemű embernek kell lennie.

(7) Képesnek kell lennie levezetni az egyház vasárnapi szertartását.

(8) Rendelkeznie egy erkölcsi és etikai kódexszel, amelyet betart és amelynek megfelelően él.

A 2011-es tanulmány is erre a következtetésre jutott a lelkészek státuszát illetően:

„A legtöbb keresztény felekezetben a lelkészek, illetve a papság az alapvető vallási szolgáltatások nyújtója a hívek számára, illetve sok esetben közvetítő szerepet játszik a »szent« felé irányuló kapcsolatokban és kapcsolódásokban. Nincs ez így a szcientológia egyház berkein belül, mivel az amúgy sok szempontból szükséges lelkészi funkciót el tudják látni az egyházhoz kötődő, egy lelkészi alaptanfolyamot vagy arra épülő más tanfolyamokat elvégzett és »beiktatott« személyek.

[...]

A lelkésszé válás lehetősége nincsen összekötve a hídon való előrehaladás mértékével. Nincsen ilyen jellegű objektív követelmény a szcientológus lelkészekkel szemben az egyház hitelveinek elfogadásán és a szükséges lelkészképző tanfolyam elvégzésén kívül.”³⁰

4) Gazdasági tevékenységként kezelés

A 2011-es tanulmány röviden vizsgálta a szcientológia „túlzott gazdasági orientációját” is:

„Amikor Hubbard a struktúrát felállította, nem szokványos vallási szervezeteket látott maga előtt, hanem fegyelmezett gazdasági egységet, melyben meghatározott »ára« van a különböző szolgáltatásoknak, amiket felajánlott adományként kell megfizetni.

[...]

²⁹ L. Ron Hubbard, 1957. augusztus 15-i irányelvi levél, címe: Ministerial Qualifications [A lelkészekkel szemben támasztott alkalmassági feltételek]

³⁰ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 99. oldal

A szolgáltatások szabott adományköltségei mellett folyamatos gyűjtéseket és pénzszerző projekteket szerveznek az egyház illetékesei. Az informális szcientológus hierarchiában elfoglalt pozícióhoz egyes vélemények szerint nagy köze van az egyének, illetve családok által adományozott pénz és egyéb javak mértékének.

[...]

A vállalati-tőkés szemlélet egyértelműen tetten érhető, a kapitalizmus mozgatórugója azonosítható a szervezetben. A projektszemlélet, a kitűzött célok és a hozzájuk tartozó bevétel nagyság, a termelés hatékonysága és eredményei egyaránt a gazdasági életben érvényes mérőeszközei a sikernek, és teljesen szokatlanok a vallási szférában.³¹

Továbbá ezt is megállapítja:

„Ezért a piacialapú megközelítés használata kiemelten relevánsnak tűnik a szcientológia közösség elemzése esetében. Rendelkeznek egyértelmű termékkel, egyértelmű branddel, megfelelő marketing- és bevonási stratégiával.³²

Egyházi tevékenység-e a szcientológia auditálás?

Mint a fentiekből kiderül, a szcientológia auditálás során egyrészt a hitéleti tevékenységhez szükséges jelentősen túlmenő adatkezelési tevékenység is zajlik, továbbá terápiás célzattal végzik, illetve idő alapú számlázással értékesítik a szcientológia szervezetek gazdasági-vállalkozási tevékenység keretében, így az Ehtv 6. § (4) bekezdésében foglaltak alapján nem tekinthető egyházi tevékenységnek.

³¹ Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 142-143. oldal

³² Máté-Tóth András - Nagy Gábor Dániel: *Alternatív vallás: Szcientológia Magyarországon*, 144. oldal